

דף מד

פד. א. ראובן גזל מטלטלין משמעון ומכרם ללוי, ובא יהודה ומערער וטוען 'שלי הם, ולא היו שייכים לראובן' –

האם יכול שמעון הנגזל להעיד שאינם של יהודה?

ב. כמקרה הנזכר, אך ללא שמכרם ראובן ללוי, אלא הם בידו.

ג. כנ"ל, כאשר הוריש ראובן את המטלטלין ולא מכרם.

א. אם ראובן קיים בחיים, אסור לשמעון להעיד, מפני שנוגע הוא בדבר, שחפץ שיישאר ביד לוי ולא יטלם יהודה.

שאז, כאשר יוכיח שראובן גזלה ממנו, יוכל לתובעו את דמיה.

אבל אם ראובן מת, אזי – אם ידוע ששמעון הנגזל התיאש מאותם מטלטלין, (ולמ"ד 'סתם גזילה יאוש בעלים' –

אף בסתם. כ"ג לכאורה) – יכול להעיד, שכבר אין לו נגיעה שיישאר אצל לוי. ואפילו למ"ד 'יאוש כדי לא קני'

– יש כאן יאוש ושינוי רשות. אלא שלפי דעה אחת (בב"ק קטו. ונחלקו הפוסקים להלכה), צריך בדוקא שהיאוש

קדם למכירה ללוי.

(ואולם, אם הניח האב אחריות נכסים – קרקעות. והאידנא, אף מטלטלין) נשאר שמעון 'נוגע', שיכול לתבוע

את היורשים. פוסקים. וכן אם הוא חפץ מסויים וניכר, וראובן עשה תשובה (ולא הספיק להחזיר גזלתו) – הבנים

חייבים להשיבו משום כבוד אביהם, ושוב שמעון נוגע בדבר. עפ"י תוס'.

ב. שמעון נוגע בדבר ופסול להעיד. (ואפילו למ"ד 'יאוש כדי – קני' – הלא מדמיה לא מייאש).

ג. למ"ד 'רשות יורש כרשות לוקח' – דינו כאילו מכרם (סעיף א). ולמ"ד 'לאו כרשות לוקח' (וכן הלכה) – פסול

להעיד.

פה. המוכר מטלטלין לחברו – האם יכול להעיד לו עליהם, שהם שלו?

אם מכרם באחריות – אינו מעיד לו עליהם, שנוגע הוא בדבר, כדי שלא יטרפום מיד הקונה ויחוייב לשלם דמיהם.

ואם מכר שלא באחריות – בכל מקום שיש לחוש שמא שעבד זה המוכר את מטלטליו לבעלי חובותיו, (כגון אגב

קרקע. ואף אם לקחם ומכרם מיד, אפשר ששעבד מראש את כל מה שיקנה בעתיד, לחד מאן דאמר) – הרי הוא

נוגע ואינו מעיד לו, אך כשאין חשש זה (כגון שידוע שאין לו קרקע) – מעיד.

ולדעת רב פפא, אפילו שלא באחריות, אם נמצא שאינו שלו – חייב לשלם לקונה. ולשיטתו זו, בכל אופן הרי

הוא נוגע, אלא אם הקונה מודה שהמטלטלין שקנה, היו שייכים למוכר, שאז אינו יכול לתובעו גם אם יטרפוה

מאתו. ורב זביד חלק על רב פפא, ולדעתו אם מכר והתנה בפירוש (ב"י) ללא אחריות, אין הקונה חוזר ותובע

את המוכר גם אם נמצא שהיה החפץ גזול. (והלכה כרב זביד. ב"י. והלח"מ כתב שהרמב"ם פסק כר"פ. והש"ך פרש שבין

לר"פ בין לר"ז צריך להעמיד כשהקונה מודה, ולא נחלק ר"ז (להרי"ף והרמב"ם) אלא בשדה, אך לא במטלטלין).

פו. באלו אופנים גובה בעל-חוב את חובו ממטלטלים משועבדים?

אי אפשר לגבות ממטלטלין משועבדים, אפילו עשאו 'אפותיקי', אלא אם שעבד לו במפורש בקנין אגב קרקע,

ובלבד שיכתוב בשטר השעבוד 'דלא כאסמכתא ודלא כטופסי שטרות'. (וי"א שבזמן הזה לעולם אינו גובה

ממטלטלין, משום תקנת השוק. ותלוי במנהג המקומות – ע' פסקי ריא"ז – הלכה ה, יג; שו"ע לו, טז וש"ך שם סקכ"ז).

פז. המוכר נכס לחברו שלא באחריות ונמצא שאינו שלו – האם חוזר הלוקח על המוכר לשלם לו דמיו?

רב פפא אמר: חוזר, ורב זביד אמר שאינו חוזר. ודוקא כשמכר בפירוש 'שלא באחריות', אבל בסתמא – חוזר עליו לכל הדעות. (פוסקים. ובשו"ע רכה, פסק כ"ז. והש"ך (סקל"ז) כתב שר"ז לא חלק אלא בשדה ולא במטלטלין).

דף מה

פח. המוכר חפץ לחברו, ובא נכרי וערער ששלו הוא וגנוב הוא מעמו, ונטלו מהקונה – האם חייב המוכר לפצות את הקונה?

רבא (ואיתימא רב פפא) הכריז שהיב לפצותו על כך, בשני תנאים: א. הקונה אינו מכיר בחפץ שהוא באמת היה של המוכר; ב. הגוי שלקח, יש קצת הוכחה שטענת אמת בפיו, כגון שלקח חמור והשאיר את אוכפו. (והתוס' כתבו שמדובר כגון שהעכו"ם דן עמו בדיניהם וזיכו את הגוי, אבל חטף ללא דין – כל שאינו מוכיח שהחפץ גנוב, אינו יכול לתבוע את המוכר).

ואילו אמימר אמר שלעולם אין חייב לפצותו, לפי שסתם עכו"ם – אנס הוא. (אא"כ התנה עמו בפירוש על אונס שיארע, שיפצהו. פוסקים). הלכה כאמימר. (רשב"ם; טשו"ע רכה, ב).

דפים מה – מו

פט. א. באלו אופנים יש חזקה לאומן התופס במטלטלין וטוען 'לקוחים הם בידי', ובאלו אופנים אין לו חזקה?

ב. המפקיד חפץ אצל חברו, ועתה טוען המחזיק 'קניתי ממך' – האם הוא נאמן?

ג. המפקיד אצל חברו בעדים – האם צריך להחזיר לו בעדים?

א. אומן המוחזק בחפץ (מאותו סוג חפצים שאומנותו בהם) – למסקנת הסוגיא (כדעת אביי), אם יש עדים שראו את החפץ אצלו (סמוך לתביעה. פוסקים) – אינו נאמן לטעון 'לקוח הוא בידי', גם אם אין עדים שמסרו לו מתחילה לצורך תיקון. אבל אם אין עדים שהחפץ אצלו כעת, מתוך שיכול לומר 'החזרתיו לך', נאמן לטעון 'לקוח הוא בידי'. (ורבה סבר מתחילה שאין הדבר תלוי אם ראינו את החפץ ברשותו אם לאו, אלא הקובע היחיד אם נמסר לו החפץ בפני עדים אם לא. ואח"כ חזר בו רבה לומר שרק אם יש עדים שמסר לו בנוסף לעדי ראייה, רק אז אין לו חזקה. ורב נחמן בר יצחק הקשה על דבריו. והסיקו שהכל תלוי בעדי ראייה עתה, כאמור) – כן שיטת הרשב"ם, וכן נפסק בשו"ע (קלד, א): אם יש עדים שהחפץ אצל האומן – נוטל הלה את החפץ מידו, ונשבע שבועת היסט. ואם לאו – נשבע האומן היסט ונפטר. והרי"ף פסק שאפילו בלא ראה – אין האומן נאמן. וע' בחדושי הנצי"ב).

ב. אם יש עדים שהפקידו אצלו – אינו נאמן לטעון 'קניתי' אלא אם אין עדים שהחפץ עתה בידו, שאז נאמן במיגו שהיה יכול לומר 'החזרתיו'. ואם אין עדים שהפקידו, אלא שמודה שהפקידו וטוען שאח"כ קנה מאתו – נאמן ב'מיגו' שהיה אומר 'לא הפקדת בידי'.

(שיטת הרי"ף והרמב"ם, שאם יש עדים במסירת הפקדון, אפילו לא ראו החפץ בידו – אינו נאמן ב'מיגו' החזרתו. וכ"ה דעת כמה ראשונים. שיטת ר"ת, שלא כשאר ראשונים, שאפילו יש עדים במסירת הפקדון, וגם ראהו בידו – נאמן).

ודוקא בחפצים שאינם עשויים להשאיל ולהשכיר, אבל בחפצים העשויים לכך – אין מועילה חזקתו.

ג. הוכיחו בגמרא שאין צריך להחזירו בעדים, ונאמן לטעון 'החזרתיו ביני לבינך'. (ונשבע היסט ונפטר. רצו, ב).

(ואפילו לדעת התנא שאומר 'המלוה את חברו בעדים צריך לפורעו בעדים', מודה הוא בפקדון שאין צריך, שיש לו 'מיגו' דנאנסו. ר"ת).